

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

Karl Evangs pris til Blekkulf

side 2

Svensk PVC- utfasing

side 3

SO₂ mot drivhus- effekten

side 4

Gigantisk CO₂- reduksjon mulig i Nordsjøen

side 7

Forsiktig optimisme i klima- forhandlinger

side 9

– Gasseksport fortsatt beste løsning

– Regjeringen må ta seg tid til en grundig vurdering av tiltaket med å injisere CO₂-utslippene fra et gasskraftverk ned i oljereservoarene, for å se om det er gjennomførbart. Men tiltaket endrer ikke på at det er mer lønnsomt både økologisk og økonomisk å eksportere gassen til utlandet, sier fagsjef Tore Killingland i Naturvernforbundet.

Av ANDERS GJESVIK

– Norge har ikke behov for et gasskraftverk. Vi eksporterte 15 Twh i fjor, og NVE har regnet ut at vi kan spare inn 26 Twh gjennom energioptimering. Gasskraftverket vil produsere 4 Twh. Det er bare Hydro som påstår at det er behov for et gasskraftverk. Jeg tror Hydro gjør det for å presse regjeringen til å garantere bedriften billig og sikker strøm fra dagens produksjon, slik at et gasskraftverk blir uinteressant for Hydro. Det er også verdt å merke seg at ingen har prøvd å anslå antall arbeidsplasser i forbindelse med et gasskraftverk, som er sterkt automatisert, sier Killingland.

Usikkert tiltak

Forskningssenteret SINTEF i Trondheim har utarbeidet et tiltak om å injisere CO₂-utslippene fra et flytende gasskraftverk ned i havbunnen. Tiltaket er til vurdering i forskningsavdelingen i Olje- og energidepartementet. Det er aktuelt i forbindelse med en utbygging av Haltenbanken, der det er foreslått å bygge et gasskraftverk for å ta i mot gassen fra feltet.

Fagsjef Tore Killingland i Naturvernforbundet frykter for

at tiltaket kan fjerne alle miljøpolitiske motforestillinger til et gasskraftverk.

– Tiltaket er interessant fordi det kan fjerne utslipp av CO₂ og andre avgasser. Men det er alt for tidlig å si om det er gjennomførbart. Jeg frykter for at vi hodestups skal sette i gang utbyggingen av et gasskraftverk, før vi vet om det er mulig å deponere CO₂-gassen på havbunnen. Da risikerer vi å sitte med et gasskraftverk som må sende den enorme CO₂-mengden rett ut i atmosfæren, sier Killingland.

I følge forsker Erik Lindeberg ved SINTEF kan en slik utredning forsinke utbyggingen av Haltenbanken med omlag fem år. En slik utsettelse burde være mulig. I dag utvinnes oljen med et enormt høyt tempo, fortsetter vi slik er oljen slutt om 20-30 år.

– Det er særdeles viktig å merke seg at tiltaket ikke er kostnadsberegnet, og det er heller ikke undersøkt om de aktuelle olje- og gassreservoarene er egnet for injisering av CO₂-gassen. Man vet heller ikke om CO₂-gassen vil redusere kvaliteten på oljen og naturgassen som tas ut av reservoaret, sier Killingland.

Killingland peker på at ut-

redningsperioden vil gjøre det mulig å se om utviklingen i gassmarkedet gjør et gasskraftverk lønnsomt, og vurdere en forestående utbygging av gassrørnettet til kontinentet.

– Eksport best

Killingland mener at et norsk gasskraftverk er økologisk tvilsomt, selv om tiltaket med injisering skulle vise seg å være gjennomførbart.

– Hele argumentasjonen for gasskraftverket er full av myter. Det blir hevdet at det det samme om gassen blir brent i Norge eller utlandet, fordi drivhuseffekten er global. I Norge vil gassen kun bli brukt til å produsere elektrisitet, og da blir bare 50 prosent av energien brukt. Hvis den blir eksportert til England og kontinentet, kan den i tillegg brukes ved eksisterende fjernvarmeanlegg til oppvarming av boliger. Da får man brukt 80 prosent av energien. I utlandet vil gassen også erstatte bruk av olje eller kull, som har langt større CO₂-utslipp enn gass. Energifmengden fra det planlagte gasskraftverket er anslått til 4 Twh. En overgang fra kull til gass reduserer da CO₂-utslippet tilsvarende 360.000 biler, sier Killingland.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as
Annonser: NMR, (02) 61 62 10
Prod.: GPG Sats & Trykk as,
Oslo

Evangprisen til Blekkulf og Bente

– En fantastisk oppmuntring, sier prosjektleder Solfrid Foss i en kommentar til at Blekkulf har fått Karl Evangs pris for helseopplysning.

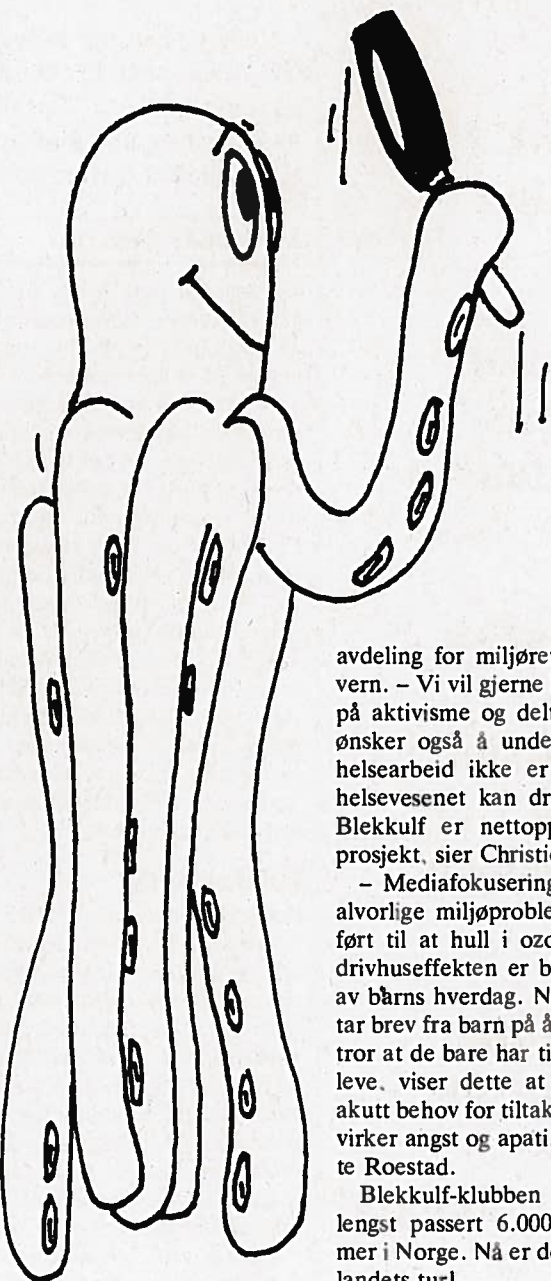
Av GUNNAR BOLSTAD

Den prestisjefylte Karl Evang-prisen tildeles formelt Bente Roestad, som har skapt Blekkulf-figuren. Hun skal bruke de 35.000 kronene som prisen er på til å reise i Polen, Tsjekko-

slovakia og Ungarn. Der skal hun legge grunnlaget for et videre samarbeid med miljøbevegelsen i disse landene.

Utvidet begrep

– Vi ønsker å utvide helseopplysningsbegrepet, sier Marit Christie i Helsedirektoratets

avdeling for miljørettet helsevern. – Vi vil gjerne legge vekt på aktivisme og deltakelse og ønsker også å understreke at helsearbeid ikke er noe som helsevesenet kan drive alene. Blekkulf er nettopp et slikt prosjekt, sier Christie.

– Mediafokuseringen på de alvorlige miljøproblemene har ført til at hull i ozonlaget og drivhuseffekten er blitt en del av barns hverdag. Når vi mottar brev fra barn på åtte år som tror at de bare har ti år igjen å leve, viser dette at det er et akutt behov for tiltak som motvirker angst og apati, sier Bente Roestad.

Blekkulf-klubben har foreløpig passert 6.000 medlemmer i Norge. Nå er det altså utlandets tur!

Miljø eller jobber?

Hvor mange arbeidsplasser skal til før regjeringen selger Hardangervidda nasjonalpark til industrien? Den dagen noen smartinger finner ut at mosedyrking under Hårteigen kan gi 800 jobber, er spørsmålet relevant.

For alle fagre ord til tross – når det kommer til arbeidsplasser ser vi stadig hvordan myndighetene løper fra miljøloftene. Vi så det nylig i Kragerø, der et steinbrudd i strandkanten gir skarve ti nye stillinger. Vi ser det i Froan, der 50 arbeidsplasser muligens er det som skal til for å ta knekken på det unike naturreservatet i området. Og vi ser det ganske særlig i forbindelse med det prosjekterte gasskraftverket i Midt-Norge.

For myndighetene, og samfunnet forøvrig, er det selvsagt viktig å få folk i arbeid. I lengden kan vi ikke leve med den arbeidsledigheten vi sliter med i dag. Det er imidlertid ikke akseptabelt at miljøet skal bli skadelidende.

Men det behøver jo heller ikke å skje. Miljøoppgavene står i kø og kan sikre tusenvis av nye arbeidsplasser. Opprusting av jernbanen og bygging av nødvendige renseanlegg langs kysten er presserende oppgaver. I tillegg kommer arbeidsplasser i den sektoren som alle politikere sier de ønsker å prioritere, men som ingen gjør noe med – nemlig utvikling og eksport av norsk miljøteknologi.

Hva er årsaken til at politikerne stadig bruker arbeidsplasser som unnskyldning for å skade miljøet, eller å si nei til tiltak som ville bedre det? Det er ofte svært få arbeidsplasser det dreier seg om. Både miljøvern og arbeidsledighet er saker som opptar størstedelen av befolkningen. Å opprette nye arbeidsplasser er en behagelig måte å svikte miljøet på. Men kan det bak argumentet om bekymring for arbeidsledigheten, ligge et vel så sterkt ønske om å slippe å betale de tildels vesentlige investeringene som natur og miljø trenger så snart? Og et ønske om å slippe å forholde seg til problemer som er så store at det er langt lettere å lukke øynene? Vi tror at svaret er ja på begge disse spørsmålene.

Politikerne har i mange tilfeller forsøkt å slippe unna kritikk ved å sette saker opp i mot hverandre. Hvis vi gir til barna tar fra de gamle. Men verden er mer komplisert enn det som kan leses i et budsjettforslag. Politikernes oppgave bør ikke stanse ved å lage og gjennomføre budsjetter. En politiker må prøve å finne nye veier, veier der tidligere motsetninger kan gå ved siden av hverandre. Vi tror faktisk at det norske folk forventer at deres politikere klarer å kjempe for miljøet, samtidig som de kjemper mot arbeidsledigheten.

Gunnar Bolstad

PVC-sinken Norge Sverige satser mot klorplasten

Norge er det eneste landet i Skandinavia som ikke har kommet i gang med konkrete tiltak for å erstatte den miljøfarlige klorplasten PVC. I Sverige har nylig miljøvernministeren og emballasjeindustrien inngått en avtale om å erstatte PVC.

Av ANDERS GJESVIK

Emballasjeindustrien har inngått en frivillig avtale om å begynne å erstatte PVC i emballasjen fra 1. juli i år. I smør- og margarinemballasjen er PVC allerede erstattet med andre materialer. Stiftelsen Packforsk, som er emballasjeindustriens forskningsinstitutt, har nylig vedtatt en miljøstrategi for å fjerne miljøskadelige råstoffer og bruke mindre energi.

– Vi har foretatt en grundig gjennomgang av kjente miljøfarlige stoffer. Det største problemet viste seg å være PVC-plasten. Den danner store mengder saltsyre når den brennes, og det er svært dyrt å rense utslippene. Vår grunnleggende innstilling er å fjerne all PVC i emballasje, og det tror jeg vi skal klare etterhvert, sier Yngve Dagel ved Packforsk.

Avtalen omfatter ikke importert emballasje. Derfor arbeider den svenske miljøvernministeren Birgitta Dahl for å få til en avtale med dagligvarehandelen, der man blir enige om å prøve å unngå import av PVC-emballasje.

Danmark flinke

Den danske miljøvernministeren Lone Dybkjær var tidlig ute med å engasjere seg mot PVC. Det danske forurensningstilsynet har laget grundige rapporter om miljøfarer og erstatning av PVC. Rapportene viser at ved forbrenning av en kilo PVC dannes det en halv liter saltsyre. Rapportene slår også fast at det er kurant å erstatte PVC med andre materialer i de fleste tilfeller. Flere store butikkjeder har erstattet en vesentlig del av PVC. Dansk Irma fikk statlig støtte for å finne erstatninger, og

klarte å fjerne 98 prosent av PVCen i løpet av ni måneder. Den danske miljøvernministeren har satt som mål å halvere PVC-forbruket innen 1993.

I Sveits inngikk myndighetene en avtale med dagligvarehandelen om frivillig begrensning av PVC-forbruket. I løpet av et halvt år var 60-70 prosent av PVCen erstattet. Østerrike har vedtatt å redusere PVC-forbruket, og Nederland, Belgia og flere andre land følger etter.

I Norge har man ikke gjort noe konkret for å redusere PVC-forbruket, verken fra myndighetene eller næringslivets side. Det eneste som skjer er at SFT er i ferd med å samle inn informasjon om hva andre land gjør, når dette er avsluttet går saken over til Miljøverndepartementet. Verken skadevirkninger eller mulige erstatninger er utredet i Norge.

Suksess for Skvett'n-kampanjen

69 tonn miljøfarlig avfall – hvorav 45 tonn bilbatterier og 24 tonn spesialavfall. Slik lyder resultatet etter et halvt års innsamling av miljøfarlig avfall i Nord-Trøndelag – kalt Skvett'n-kampanjen. Andre kommuner melder nå sin interesse.

Av LILLY NÆSS

– Tilgjengelige innsamlingsstasjoner og omfattende informasjon er det viktigste for å lykkes med å samle inn spesialavfall fra vanlige forbrukere, sier Arve Løberg, kampanjeleder i Skvett'n-kampanjen – støttet av Miljøverndepartementet. Ifølge Løberg har kampanjen vært en suksess både hos forbrukere og næringsliv. Hver

husstand fått tildelt en gratis miljøeske, og det er blitt opprettet miljøstasjoner rundt om i kommunene der folk har kunnet levere farlig avfall. En miljøekspressbil og tømmer miljøstasjonene en gang i måneden.

Kraftig økning

– Vi har opplevd en kraftig økning i innlevering av spesialavfall fra næringslivet – særlig fra små og mellomstore bedrifter,

sier Løberg. Han kan fortelle at folk leverer inn alt fra bilbatterier og spillolje til løsemidler, lakk, lim og plantevernmidler. En egen innsamlingskampanje spesielt rettet mot landbruket er nå i gang. Andre kommuner har nå meldt sin interesse for dette pilotprosjektet, blant andre Trondheim og en del av omegnskommunene. Prosjektet vil trolig bli utvidet til Osloområdet.

Naken i friluft

Er det en rettighet å kunne gå naken i friluftsområder?

Direktoratet for naturforvaltning, DN, vil ikke ta stilling til spørsmålet.

Norsk Naturistforbund har bedt DN om å erklære at offentlige friluftsområder er å oppfatte som naturistområder for den som ønsker det. DN nekter å ta stilling til saken. I svaret fra DN heter det «det er for oss likegyldig hvordan folk kler seg i disse områdene såfremt en ikke forstyrrer privatlivets fred, overtrer vanlig folkeskikk eller hva som er skikk og bruk lokalt». Naturistforbundet får muligens problemer med å finne områder der lokale skikker er likegyldige til at folk ikke kler seg.

Miljøvern i øst

Norge har bevilget en million kroner i støtte til opprettelsen av miljøvernssentre i Warszawa og Budapest.

Miljøvernssentrene skal koble tilbud og etterspørsel etter miljøteknologi og kompetanse. Det skal skje ved å gjøre myndighetene oppmerksom på miljøproblemene og mulighetene til å løse dem, og samtidig informere vestlige bedrifter om hvor det er bruk for deres miljøteknologi og kompetanse. Miljøvernssenteret i Warszawa arbeider nasjonalt, mens senteret i Budapest skal ha hele Sentral- og Øst-Europa som arbeidsområde. Norge har bevilget 500.000 kroner til hvert av sentrene i engangsstøtte.

Østersjøen bedre og verre

Tilstanden i Østersjøen er både bedre og verre enn på 1970-tallet, heter det i en rapport fra Helsingfors-kommisjonen. Selv om nivåene for PCB, DDT og tungmetaller går ned, dukker det stadig opp nye miljøgifter.

Av GUNNAR BOLSTAD

Bromerte bifenyler og klorerte tiofener er blant de nye klororganiske forbindelsene som er for oppadgående i Østersjøen. Miljøeffekten av disse stoffene er ennå ukjente.

– Det er et kappløp med tiden. Industrien produserer nye farlige forbindelser i et så høyt tempo at miljøvernet kommer på etterskudd, sier Stig Carlberg i det internasjonale havforskningsrådet til MiljøAktuelt.

Lite oksygen

I den sørlige delen av Østersjøen har utslippene av nitrogen økt sterkt. Prisen er fordoblet planktonproduksjon og oksygenbrist på havbunnen.

Men det finnes også lyspunkter: Både PCB og DDT viser lavere nivåer enn tidligere, selv om innholdet i Østersjøensild stadig er tre til ti ganger høyere enn i sild som er fanget utenfor Shetlands-kysten.

Også tungmetallnivåene går ned. Nedgangen for bly beror vesentlig på overgang til blyfri bensin i landene rundt Østersjøen, framholder MiljøAktuelt.

Pest eller kolera:

SO₂ demper drivhuseffekten

SO₂-utslipp danner skyer som motvirker drivhuseffekten, og reduserte utslipp kan øke effekten. Dette går fram av sluttrapporten fra FNs klimapanel.

Av ANDERS GJESVIK

Svovelpartikler utgjør ofte kjernen i skydråper. Store svovelutslipp fører til flere partikler, og dermed større skydannelser. Disse skyene reflekterer solstrålene, og kjøler ned temperaturen. Dette motvirker oppvarmingen ved drivhuseffekten, i følge rapporten fra IPCC.

Skydannelser

I utgangspunktet er det anslått at drivhuseffekten om 50 år fører til en varmeøkning på 3,5 Watt per kvadratmeter. I denne modellen har man ikke vært

bevisst virkningen av SO₂, men skydannelsene som er skapt har ligget inne i modellen. Når SO₂ blir tatt med i beregningen kan varmeøkningen både øke og reduseres. Endringen er anslått til pluss/minus 0,7 Watt per kvadratmeter. SO₂-utslippene i seg selv fører til en reduksjon i temperaturøkningen. Men avtalene om å redusere SO₂-utslippet kan føre til mindre skydannelser enn i dag, og dermed mindre effektiv nedkjøling og en større temperaturøkning.

Naive amerikanere

Forskere i USA har allerede framstilt saken som et umulig valg, i følge avisa Washington

Post. Skal vi fortsette og redusere SO₂-utslippene som fører til sur nedbør, hvis dette samtidig fører til at drivhuseffekten får større virkning? Kan SO₂-utslipp brukes aktivt til å motvirke drivhuseffekten?

Forsker Frode Stordal ved NILU avviser problemstillingen som fullstendig naive:

– Ideen om å bekjempe en forurensning med en annen dukker stadig opp. Men selv opp det skulle løse ett problem, skaper det mange nye. Det er forferdelig naivt å tenke seg at vi mennesker skal løse forurensningsproblemene ved å pøse alle slags stoffer inn i atmosfæren, sier Stordal.

Knapp tid for radioaktivt avfall

Ved årsskiftet legger et regjeringsoppnevnt utvalg fram forslag om beliggenhet for et framtidig deponi for radioaktivt avfall. Men hvis Stortinget bruker like lang tid på dette som på saken om hovedflyplass og spesialavfallsanlegg, kan tiden bli uhyggelig knapp! Institutt for energiteknikk (IFE) på Kjeller har nemlig ikke lagringsmuligheter lenger enn til 1993.

Av LILLY NÆSS

Institutt for energiteknikk (IFE) på Kjeller utenfor Oslo har vært i drift siden 1950, og har for øyeblikket lagret rundt 2400 tønner med radioaktivt avfall. Statens Institutt for Strålehygiene (SIS) ga i 1970 IFE tillatelse til å grave ned 1000 av 1200 tønner radioaktivt avfall. De resterende er nå lag-

ret innomhus i betong. Dette lageret har imidlertid bare kapasitet fram til 1993.

Midlertidig

– Tiden er knapp, ja. Hvis ikke det ferdigstilles et sluttdeponi innen 1993, må vi få et midlertidig deponi. Avfallet vil fortsette å komme, sier John Erling Lundby, IFEs driftsleder for anlegg og for behandling av radioaktivt avfall.

– Det burde ikke være noen vanskelig sak. Men tiden er inne for å få til en løsning, sier Knut Gussgard, direktør i Statens Atomtilsyn og medlem av det regjeringsoppnevnte utvalget som ved årsskiftet skal legge fram forslagene om hvor dette radioaktive avfallet bør plasseres. Ifølge Gussgard vil utvalget foreslå ulike alternativer, blant annet deponi i et nedlagt fjellanlegg.

CICERO på banen:

Sikter mot verdenstoppen

– Bare gjennom en politisk strategi som bygger på en demokratisk mobilisering kan man realisere skikkelige tiltak mot drivhuseffekten. «Miljødiktatorer» kan nok gjennomføre tiltak på kort sikt, men vil ikke greie å mobilisere et folkelig engasjement, sier Ted Hanisch.

Av GUNNAR BOLSTAD

Hanisch er leder for det nyopprettede CICERO – «Senter for internasjonal klima- og energipolitisk forskning» som er lokalisert til Universitetet i Oslo. Senteret skal drive samfunnsvisenskapelig klimaforskning med et snev av rettsvitenskap og naturvitenskap.

– Vi tar mål av oss til å bli blant de 6-7 ledende forskningsmiljøene i verden på dette feltet og vil rekruttere toppfolk fra flere land. Budsjetten vil i 1993 ligge på omlag 15 millioner med 30 årsverk, finansiert av staten og næringslivet, sier Hanisch. Senteret skal drive et bredt samarbeid med andre fagmiljøer i Norge.

Forstå bakgrunnen

– Vi kan trolig oppnå en stabilisering av CO₂-utslippene ved hjelp av udramatiske tiltak. Energiøkonomisering vil jo være et lønnsomt tiltak for

mange land. Men rapporten fra FNs klimapanel (IPCC) krever jo en reduksjon av klimagass-

utslippene på opptil 60 prosent, og det krever en helt fundamental reorganisering av de rike landenes forbruksstruktur. I tillegg legger en rekke u-land opp til en økonomisk vekst som er basert på økt forbruk av brunkull.

En av utfordringene for CICERO blir å forstå situasjonen i de enkelte landene. Hva ligger bak politiske prioriteringer som fører til en økonomisk utvikling som ikke er bærekraftig? Hvis man ikke forstår problemene bak, risikerer man å vedta tiltak som ikke kan realiseres, sier Hanisch.

Teknologi

Ted Hanisch er teknologiorientert: – Jeg er opptatt av hvordan man kan lage en koordinert prosess for å kanalisere Vestens forskning på ny teknologi. Jeg ser for eksempel for meg et stort prosjekt som skal finne nye teknologiske løsninger for Vestens transportproblemer, eventuelt også i den tredje verdens storbyer.

Miljøpolitikken avhengighet av teknologi er sterkere enn vi hittil har trodd. Avgifter

og markeds mekanismer er bare en del av løsningen. Vi er nå inne i en fase der vi trenger konkrete forslag og økonomiske analyser for dem. Derfor må vi også initiere en nyskapende prosess. Senteret vil lete etter politiske løsninger som kan påvirke energibruk og teknologisk utvikling, sier Hanisch.

Overnasjonalitet

Klimaproblemene vil reise spørsmålet om hvorvidt vi lenger kan akseptere en «individuell frihet» som bare er begrenset av økonomi. Vi må sannsynligvis oppgi noe av dette. Denne type «frihet» er bare mulig fordi verdien av miljøet er satt lik null. Vår viktigste oppgave blir å levere argumenter som er tunge nok til å få satt fart i klimaforhandlinger og nasjonale prosesser, sier Hanisch, som tror det er urealistisk at landene vil gi fra seg nasjonal beslutningsmyndighet i for eksempel energipolitikken. Derimot kan kontrollsystemene kan bli overnasjonale.

Heller EFTA enn EF

Norge har mer til felles med EFTA-landene når det gjelder miljøforskning enn med EF-landene. Grunnen er at EFTA-landene er mer like og har mye av de samme miljøproblemene, viser en rapport fra nasjonalkomiteen for miljøvernforskning.

Av LILLY NÆSS

Rapporten viser at EFTA-landene har felles utfordringer når det gjelder miljøvernforskning – både globale miljøproblemer og de problemer som bare gjelder Europa. Det pekes særlig på effekter av klimaproblemer i Europa og på virkninger av sur nedbør.

Rapporten viser også at EFTA-landene setter miljøforskning høyt. Totalt brukes det hvert år mer enn 170 millioner ECU på miljøvernforskning i EFTA-landene, det vil si omlag 1,4 milliarder norske kroner. Norge framstår her som den «flinkeste gutten i EFTA-klassen» med sine ti ECU per innbygger. Dårligst er Sveits med bare en ECU. (ECU – en europeisk valutaenhet der en ECU tilsvarer omlag sju kroner).

RINGNES
Norges leverandør av øl og mineralvann

Takk for støtten!

NORSK DATA-CONSULT A/S

Aquateam

Norsk vannteknologisk senter A/S
Pb 6326 Etterstad, 0604 Oslo 6
Tlf. (02) 67 93 10

 avfallscontaineras
ØJENVING - MILJØVERN I PRAKSIS

 NO-HA
NO-HA HOLDING A/S
Forusbein 40, Postboks 322, 4033 FORUS, NORWAY

NORSK KJØTT

 VANNKRAFT OG ENØK
miljøvern i praksis

PLM
MOSS GLASSVERK A/S

HYDROGASS A/S
PB 23 Haugenstua,
0915 Oslo 9
Tlf. (02) 10 64 10

Naturreservat i fare Taretråling i Froan?

– Dette er voldtekt av ett av Europas største maritime verneområder, sier Naturvernforbundets Thor Midteng om bedriften Protans planer om en alginatfabrikk i Sør-Trøndelag – innenfor Froan naturreservat.

Av LILLY NÆSS

Bedriften Protan har søkt Fylkesmannen i Sør-Trøndelag om dispensasjon fra vernereglene for å starte opp produksjonen. Men slik endring kan bare skje ved Kongelig resolusjon – og må vedtas av regjeringen.

I et skarpt brev til miljøvernminister Kristin Hille Valla varslers Naturvernforbundet kamp og advarer henne mot å endre vernereglene.

– Går Miljøverndepartementet med på å endre vernereglene, er det en skandale. Ethvert inngrep i dette unike området er helt uforvarlig, sier Naturvernforbundets Thor Midteng. Han sender nå brev både til miljøvernminister Kristin Hille Valla, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Reidar Due, Kommunaldepartementet og Stortingets kommunal- og miljøvernkomite. I brevet varslers

han at Naturvernforbundet ikke vil finne seg i slike angrep mot etablerte verneområder – verken på prinsipielt eller faglig grunnlag.

Dispensasjon

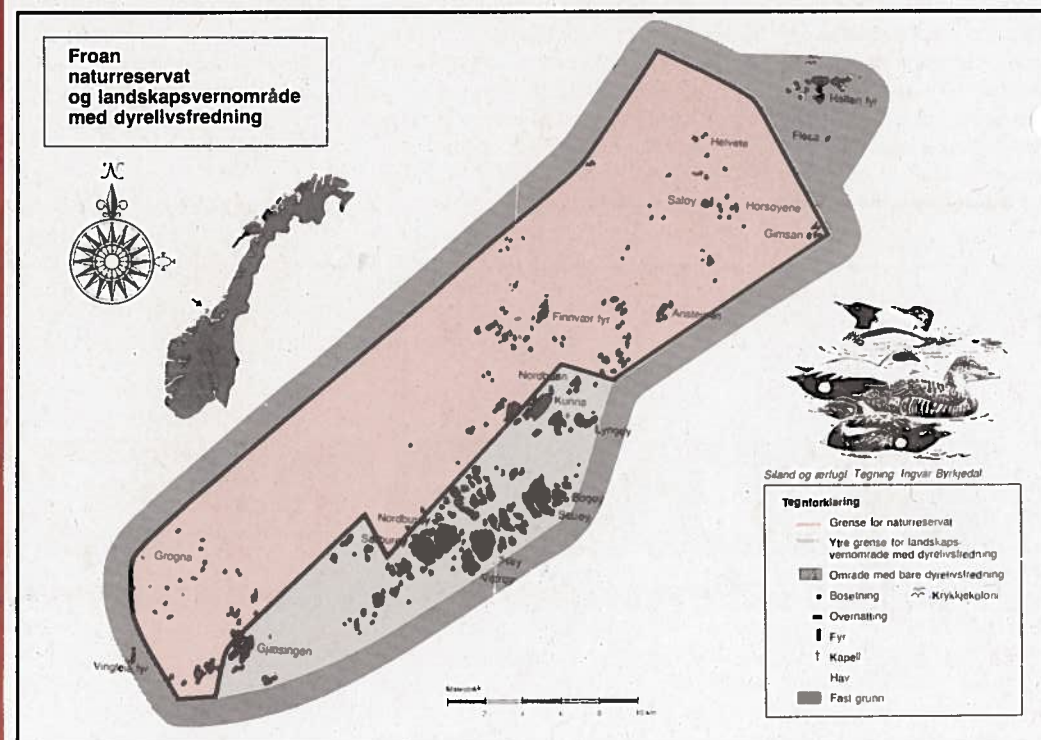
Bakgrunnen er at Protan, en av verdens største bedrifter av alginat – et råstoff som brukes i kosmetikk- og næringsmiddelindustrien – ønsker å etablere seg i Bjugn kommune i Sør-Trøndelag. Bedriften vil trolig kunne gi omlag 50 arbeidsplasser, men for at bedriften skal kunne ha grunnlag nok for produksjonen, må den drive taretråling innenfor grensene til naturreservatet Froan. Området dreier seg om er ett av Norges og Europas største maritime vernede områder på 400 kvadratkilometer. Grensene går langt ut mot havet, og grunnvannsområdet der taren vokser, er basis for et variert og rikt dyre- og fugleliv. Nå har bedriften søkt Fylkesman-

nen i Sør-Trøndelag om dispensasjon fra vernereglene.

Må på høring

– Det er ikke snakk om at Fylkesmannen kan gi slik dispensasjon. Tiltaket er for omfattende. Hvis dette skal tillates må vernbestemmelsene endres ved Kongelig resolusjon – som regjeringen må vedta, sier rådgiver Torkel Ramberg i Miljøverndepartementets seksjon for naturvern. Han forklarer at bedriften må sende departementet en anmodning om å endre vernbestemmelsene. Ennå har ikke departementet fått noen slik anmodning, forklarer han. Han avviser at departementet har gitt noen signaler om at det vil gå inn for en slik endring, slik det påstås.

– Saken har vært diskutert. Når vi får en slik søknad, vil vi selvsagt vurdere den. Men forslaget må i alle tilfeller ut på høring, sier Ramberg.

Mulig gigantreduksjon av CO₂ i Nordsjøen

Norge kan forsyne britiske plattformer med elektrisitet, norske og britiske plattformer kan bruke det samme kabelnettet. Kombinert med å fjerne naturgass i falkingen vil tiltaket redusere de samlede CO₂-utslippene i Nordsjøen med 12,5 millioner tonn. Dette bekrefter forskere ved SINTEF.

Av ANDERS GJESVIK

– En elektrifisering av britisk sektor kan bli en gigantisk inntektskilde for Statkraft. Britisk sektor er en storkunde med jevnt forbruk. En pris på 20 øre per kWh er billig for de britiske oljeoperatørene, men en meget god pris for Statkraft, sier seniorforsker Erik Lindeberg ved IKU (Institutt for kontinentalsokkelundersøkelser) ved SINTEF.

IKU la tidligere i år fram en rapport som viste at Norge kan redusere sine CO₂-utslipp i Nordsjøen med 5 millioner tonn CO₂. Dette oppnås ved å erstatte gass med elektrisitet til drift av plattformene, og naturgass med nitrogen i falkingen. Tiltakene står for en reduksjon på henholdsvis 4 og 1 million tonn CO₂ på norsk sokkel. En gjennomføring av de samme tiltakene på britisk sektor, vil gi en ytterligere reduksjon på 7,5 millioner tonn CO₂. Britiske oljeoperatører har argumentert mot forslaget om elektrifisering med at energitapet ved å føre strøm i kabel blir for

stort. Lindeberg tilbakeviser dette med at energitapet ved bruk av gass er på 75 prosent, men bare 2 prosent med bruk av elektrisitet drift. Det samlede norske og britiske energiforbruket på plattformene er omlag 15 TWh. En overgang til elektrisitet vil derfor gi en energisparing på minst 40 TWh i Nordsjøen. Tiltaket vil frigjøre nesten 4 milliarder kubikkmeter gass for bruk i England og på kontinentet. Her kan de erstatte kull i elektrisitetsproduksjonen, og redusere drivhuseffekten tilsvarende over en million biler. Gassledningene fra britiske plattformer til England ligger klar.

Nok strøm

Lindeberg sier at tiltaket med å bruke nitrogen til å redusere bruken av naturgass ved falkingen i mange tilfeller er kostnadseffektivt. Metoden er i bruk på det norsk-britiske Friggfeltet, og investeringene betalte seg på under et år. Lindeberg har ikke foretatt en kostnadsberegning av å bruke norsk strøm på britiske plattformer.

– Norske og britiske plattformer ligger på hver sin side av kontinentalsokkelgrensen, med bare noen kilometers avstand. Derfor er det uproblematisk å føre strømkabler fra norske plattformer over til britiske. Vår utredning viste at det er en kostnadseffektiv CO₂-reduksjon å føre strøm til norske plattformer. Hvis vi kan bruke de samme kablene videre til britiske plattformer, styrkes økonomien ytterligere. Britiske plattformer står for en snarlig avvikling, og strømoverskuddet kan overtas av planlagte norske felt som for eksempel Snorre. Hvis Norge gjennomfører det foreslåtte energioptimeringsprogrammet sparer vi 26 TWh, da bør vi ha nok strøm til forsyne både britiske og norske plattformer uten økt produksjon av strøm i Norge, sier Lindeberg.

Energikonsulent Tore Brend i Naturvernforbundet sier i en kommentar at forslaget er meget intressant, så lenge det ikke forutsetter økt elektrisitetsproduksjon ved vannkraftutbygging eller gasskraftverk i Norge.

– Bensinavgift må øremerkes lokale samferdselstiltak

– Hvis ikke staten er villig til å gå inn med støtte til lokale transporttiltak kan mye av transportplanarbeidet som nå er igang for de ti største byene være bortkastet. Det er miljøvernlederne i Drammen og Kristiansand som uttaler dette i en artikkel i Miljøårboka 1990.

Av LILLY NÆSS

– Staten har gitt for få signaler om hvilke virkemidler den har tenkt å gå inn for, sier Tore Askim, miljøvernleder i Drammen – en av byene i transport-

planarbeidet. Sammen med miljøvernlederen i Kristiansand Øystein Holvik har han skrevet en artikkel i Miljøårboka 1990 med tema ny miljøvennlig transportpolitikk. Der foreslår de å øremerke den

foreslåtte bensinavgiften til lokale samferdselstiltak.

– «Miljøbiler», som enkelte har foreslått, løser ikke alle problemene som privatbilisme fører til. De viktigste tiltakene i en lokal samferdselspolitikk

Tafatt samferdselsminister

– Samferdselsministeren fokuserer på de områdene der det ikke er mulig å fjerne privatbilismen, i stedet for å gjøre noe der det er mulig. I dag kan uten videre 30 prosent av arbeidsreisene i de største byene erstattes med kollektivtransport, sier leder i Aksjon nærmiljø og trafikk (ANT), Ove Berg.

Av ANDERS GJESVIK

Samferdselsminister Lars Gunnar Lie avholdt nylig et seminar for journalister fra hele Norge. På seminaret sa Lie at kollektivtransport «ikke er nok eigna alternativ for svært mange av dei som i dag reiser med privatbil. Ja, for størstedelen av kjøringa med med personbil er er alternativet derimot ofte å late vere å reise». Leder Ove Berg i ANT reagerer sterkt på samferdselsministerens passive holdning.

– Samferdselsministeren burde heller fokusere på de områdene der det er mulig å gjøre noe. Alt i dag kan kollektivtransport erstatte 30 prosent av arbeidsreisene med bil i de ti største byene. Transportøkonomisk institutt har kommet fram til at omlag 30 prosent av bybilistene ikke trenger å bruke bil til arbeidet, med dagens kollektivtilbud og bosettingsmønster, sier Berg.

er å bedre kollektivtilbudet, gjøre det dyrere å kjøre bil, legge fysiske hindringer for privatbilen slik som gågater og færre parkeringsplasser. På lang sikt er det viktig å få en arealplanlegging som minsker behovet for transport. For eksempel går det an å plassere bolig, skole, butikker og arbeidsplasser nær hverandre, sier Askim. Nå venter både han og Holvik i spenning på statsbudsjettet.

Takk for støtten!

NORSK JERN HOLDING AS
– fra statlige millionsubsidier
til lønnsom drift!

Hydro-bot for falsk reklame

Norsk Hydro Olje AB i Sverige er ilagt en bot på 100.000 kroner for villedende bruk av ordet «miljøvennlig». Dommen fører til at Hydro ikke vil bruke liknende reklame i Norge.

Av ANDERS GJESVIK

Ordet miljøvennlig skal ikke brukes i reklame hvis ikke produktet virkelig forbedrer miljøet. Det skriver den svenske Marknadsdomstolen i dommen mot Norsk Hydro Olje AB. Hydro fikk dommen for reklame for fyringsoljen «Hydro Miljø Pluss». I reklamen blir det blant annet påstått at oljen gjør en innsats for miljøet.

– Det er å lure konsumentene å si at en fyringsolje er miljøvennlig. Dommen er et viktig skritt for å stanse misbruket av ordet «miljø», sier den svenske forbrukerombudsmannen Axel Edling.

Misbruk i Norge

Den svenske dommen fører til at Hydro ikke vil bruke denne reklamen i Norge, og være forsiktig med bruken av ordet «miljø». Norske regler krever at den som bruker ordet «miljøvennlig» i markedsføring kan dokumentere at produktet ikke er miljøskadelig. Produsenten har ikke lov til å bruke «miljø» som fyndord i reklamen, uten samtidig å konkretisere hva som er miljøgevinsten. I de fleste tilfeller er det riktigere å snakke om «mindre miljøskadelig enn». De norske håndhevingen av reglene ble skjerpet etter at groteske reklamer fra Volvo viste et spedbarn som satt i eksosen og pustet inn de «rene» utslippene.

– Vi reagerer for det meste på grunnlag av klager. Vi er helt avhengig av at publikum følger med, vi har ikke ressurser til å overvåke all reklamen selv, sier førstekonsulent Harald Hilton ved Forbrukerombudet.

Forbrukerombudet har nylig bedt Norske Skog om å slutte markedsføre kopipapiret Norcopy som «miljøpapir», uten å opplyse at det blir brukt klor dioksid i produksjonen. Flere bedrifter er bedt om å konkretisere sine miljøpåstander. Det gjelder markedsføring av miljøvennlig papir fra Tofte Cellulose og Carl Emil, og miljøflasken som er lansert av Norsk bryggeri- og mineralvannindustri forening.

Forsvaret rekrutterer miljøvernoffiserer

Forsvaret ønsker nå å ta miljøvern på alvor. Fra 1991 marsjerer nemlig en ny gruppe offiserer inn i Forsvaret – de nye miljøvernoffiserene. Både Hæren og Heimevernet, Luft- og Sjøforsvaret og Forsvarets bygningstjeneste skal nå få egne «miljøvernoffiserer» som skal påse at de underordnede ikke forurensar.

Av LILLY NÆSS

– Hensikten er at miljøvernoffiserene skal jobbe med å begrense forurensing og sørge for at soldatene får opplæring i å unngå å forurense unødig. Miljøvern skal være en integrert del, og ønskemålet er at hensynet til miljøet skal gjennomsyre hele Forsvaret, sier førstekonsulent Steinar Wang i Forsvarsdepartementets organisasjonsavdeling og leder for utvalget

som nå har sendt forslaget ut på høring.

Spesialfelt

Utvalgets forslag går ut på at både Hæren og Heimevernet, Luft- og Sjøforsvaret og Forsvarets bygningstjeneste skal få sine egne miljøvernoffiserer. Og de som i første omgang skal få lov til å smykke seg med den nye tittelen miljøvernoffiser, blir de nåværende skadeoffiserene. Det er de som vanligvis går gjennom skadene etter

øvelser og har ansvaret for ta seg av utbetalinger og erstatninger. Men hensikten er også å utdanne offiserer med miljøvern som spesialfelt, opplyser Wang.

– Opprinnelig stammer den ideen fra tidligere forsvarsminister Johan Jørgen Holst. Bakgrunnen er ønsket om at Forsvaret må ta mer ansvar for skadene som påføres miljøet ved militærøvelser, forklarer Wang.

Forsiktig optimisme i klimaforhandlinger

– Vi har fått gjennomslag for føre var-prinsippet i de forberedende forhandlingene før klimakonferansen i november, sier ekspedisjonssjef Jan Thompson i Miljøverndepartementets internasjonale avdeling.

Av GUNNAR BOLSTAD

Siste helgen i september samlet verdens miljøbyråkrater seg i Geneve for å gå en ny runde på ministerdeklarasjonen som skal vedtas i november. De konkrete resultatene uteble, men de nordiske landene greide i hvert fall å kjøre gjennom i barbert og håndterlig versjon av den tunge avtaleteksten som lå til grunn.

Gledelig utvikling

–Vi ser forøvrig en gledelig utvikling på u-landssiden. Flere

land går nå konstruktivt inn i prosessen, blant annet India og Mexico. På den andre siden er Brasil og Saudia-Arabia fremdeles svært vanskelige, sier Thompson.

– Også USA har en mer spisselig form enn tidligere, men forhandlingsdelegasjonen er pålagt knallharde instruksjoner hjemmefra. Vi mener også at vi stadig kommer lengre med innføringen av føre var-prinsippet, selv om USA ønsker sin egen fortolkning i form av den såkalte «no regret policy» – tiltak som i seg selv er økonomisk lønnsomme.

–Det er forøvrig en klar erkjennelse av at i-landene har et hovedansvar for å løse klimaproblemene og at u-landene må få lov til å øke CO₂-utslippene ennå en stund.

Selv om klimaprosessene nå er i siget, er det etter det N&M Bulletin erfarer en temmelig kaotisk stemning på forhandlingsmøtene. Det er så mange forhandlingspunkter og så vanskelige økonomiske beregninger at mange delegater simpelt hen mister oversikten fra tid til annen. Men håpet er at det skal komme orden ut av kaos.

Britisk hvitbok om miljø: – Ikke bare hvit, men dødelig blek!

– Dette er ikke et handlingsprogram, men et diskusjonsgrunnlag, skriver den liberale avisen The Guardian på lederplass om Thatcher-regjeringens miljømanifest – det såkalte Environment White Paper.

Av GUNNAR BOLSTAD

I manifestet, som tar for seg alle sider av britisk miljøpolitikk, har regjeringen blant annet lagt fram mer detaljerte planer for hvordan landet skal greie å holde CO₂-utslippene på 1990-nivå. Men det er en klar forutsetning fra Storbriannias side at andre land også setter målsetninger for utslipp av klimagassutslipp – ellers dropper Storbritannia sine egne planer.

– Utilstrekkelig

Men tiltakene som foreslås er temmelig vage. Det blir ikke aktuelt med økte avgifter på fyringsolje eller kull. Bileierne

blir imidlertid stilt i utsikt en mulighet for avgifter på bensin og diesel neste år – kanskje.

Miljøvernminister Chris Patten holder også døren åpen for en avgiftsvridning for å få folk til å kjøpe mer bensingjerrige biler. Men symptomatisk nok blir dette tolket av bileierorganisasjonene som en mulig nedsettelse av avgiftene på de små bilene – ikke en økning på de store. Ikke så rart i et land der statsministeren hyller «the great car economy».

Forøvrig har også Storbriannia innført prinsippet om at forurenseren betaler. Regningen for å rense opp i kloakken kommer på 28 millioner pund, og det er forbrukerne som skal betale.

«White Paper» er full av godviljens verb: Saker og ting skal vurderes, initieres, oppmuntres og introduseres. The Guardian siterer miljøorganisasjonen Friends of the Earth, som karakteriserer «White Paper» som «ikke bare hvit, men dødelig blek!»

Og The Guardian gjør seg lystig over miljøvernminister Chris Pattens mislykkede forsøk på å tyne finansministeren for nye midler: –Patten greide å skaffe penger til både støyskjermer og til restaurering av en katedral. Men avisen minner om at kloakkrenseanleggene, som er noe av det mest håndfaste i programmet, er et resultat av EF-direktiver og ikke av britiske miljøambisjoner.

Takk for støtten!

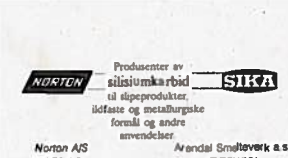
Takk for støtten!

LEIV VIDAR
POLYMER

Honeywell
HELPING YOU CONTROL YOUR WORLD

Producenter av
silisiumkarbid
til sliperprodukter,
luffase og metallurgiske
forell og andre
anvendelser.
Norton A/S
LILLESAND
Avandol Smelteverk a.s.
EYDEHÅN

MOELVEN

LANDTEKNIKK
OSLO - STAVANGER - TRONDHEIM

EBA NERA
Radio Link Communications
Satellite Communications
Defence Electronics
EBC CORPORATION MEMBER OF ASEA BROWN BOVERI

DYNO

CARPARK
02-17 01 80

Bærekraftig transport - Holder ikke

Organisatorene bak «Den første internasjonale økologikongress» i Polen i desember går helt nye veier når det gjelder bærekraftige transportalternativer.

Delegater som er såpass langveisfarende at apostlenes hester ikke er noe aktuelt fram-

komstmiddel, blir i påmeldingsblanketten gjort oppmerksom på transportmidler som helt og holdent drives av naturlige forbrenningsprosesser. I skjemaet blir delegatene bedt om å velge mellom «sheep» og «fly». De mer miljøfendtlige blant oss får dessuten anledning til å krysse av for «car».

Partikongressen til de svenske sosialdemokratene nylig viste at miljøpolitikken igjen gikk på en smell. Stefan Edman, som er en av partiets ledende miljøpolitikere, mener det skal bli svært vanskelig for sosialdemokratene å snakke om miljø i valgkampen.

Miljøflyen i partiet kjempet hardt for et forbud mot engangsaluminiumsbokser og PET-flasker og for en jernbanetunnel under Øresund – men tapte alle sakene. – Partiet snubler i hvert eneste miljøspørsmål. Når økonomien kommer i konflikt med miljøet, ofres miljøet. Vi gir Miljøpartiet et kjempepresang før neste valg, sier Edman til Dagens Nyheter.

Exit bensin

I løpet av 15-20 år bør bensin- og dieseldrevne kjøretøyer forbys, antydes det i et forslag fra det svenske senterpartiet.

Forslaget, som skal vedtas i et landsstyremøte i slutten av oktober, tar sikte på å fjerne bensin- og dieseldrevne busser først, i løpet av de neste ti årene, skriver Dagens Nyheter. Stockholm har allerede over 30 busser som drives på etanol. Centern uttrykker i forslaget varm sympati for planene i California, der bensindrevne biler skal forbys i år 2007.

Ut av PVC

Det statseide franske kjemikonsernet Rhone-Poulenc har solgt den spanske PVC-fabrikken sin. Dermed er Rhone-Poulenc helt ute av PVC-industrien, skriver Financial Times.

Name _____

Address _____

Organisation _____

Function _____

Arrival: _____

By sheep _____

by fly _____

by car _____

Departure: _____

direct to: The Green Union, P.O. Box 99, 78-21

Til kamp for haien

Det amerikanske fiskeridirektoratet roper et varsko for hai-er i amerikanske farvann. Problemet er haifinnesuppe, som lenge har vært en orientalsk livrett, og som nå finner veien til

stadig flere amerikanske midt-dagsbord. Bestanden er alvorlig truet, melder fiskeridirektoratet, som planlegger kvoter i 200 mil-sonen til USA.

Til kamp for eselet

En dyreverngruppe i Spania roper et varsko for eselet, som skyves til side i takt med den økonomiske utviklingen i Spania. Det er 160 000 esler i Spania nå, langt færre enn før. Pa-

sual Rovira i «Den økologiske bevegelse til forsvar for eselet» foreslår at esler blir tatt ibruk i den spanske hæren for transport av utstyr, eller til transport av turister.

**LØRENSKOG
KOMMUNE**

LANDSBANKEN
YOUNGS GT. 11,
0181 OSLO 1
TLF. (02) 40 10 00

Farlig høstpløying

I områder med mye høstpløyd åker kan erosjon forurense opptil tre ganger mer enn punktutslippene fra landbruket. Redusert jordarbeiding om høsten vil derfor være et billig og effektivt tiltak for å redusere matjordtap og forurensing.

En rapport fra Norsk institutt for vannforskning (NIVA) viser at 5-25 prosent av fosforet i erosjonsmaterialet fra landbruket er tilgjengelig for algevekst, avhengig av lysforholdene i vannmassene. Dette er mindre enn tidligere antatt, men avrenningsmengdene er så store i noen områder at det likevel fører til forurensingsproblemer.

Atomturisme

I Sverige er atomkraftverkene i ferd med å forvandles fra en trussel til en folkelig forlystelse.

I år er atskillige busslaster med turister blitt kjørt inn til atomkraftverkene for å ta dem nærmere i øyensyn.

Turisttrafikken er et bevisst plegg fra ledelsen ved atomkraftverkene for å avdramatisere atomkraften, skriver Dagens Nyheter.

I områder med mye høstpløyd åker på Østlandet og i Trøndelag vil jorderosjon alene kunne bidra med tre ganger så mye algetilgjengelig forsom som andre kilder i landbruket.

– De siste årenes milde vintre, med mye regn og lite tele, har ført til svært høye jordtap. For landbruket bør tapet av god matjord i seg selv være bekymringsfullt og et godt argument for å redusere høstpløyingen, sier Morten Svelle, leder for SFTs landbruksseksjon.

Tiltak for å redusere jorderosjon vil ofte være mer kostnadseffektive enn tiltak overfor kommunal kloakk. I kornområdene på Østlandet vil slike tiltak også være billigere enn mange andre tiltak i landbruket.

Redder Aral

USA og Sovjetunionen er i prinsippet enige om et samarbeid for å redde den svært utsatte Aralsjøen, skriver Tass.

Sovjetiske forskere innser at Sovjetunionen alene ikke greier å redde den krypende Aralsjøen og har altså bedt USA om hjelp.

Planen vil bli oversendt FNs miljøprogram (UNEP), der den trolig vil få støtte, skriver Tass.

EF-lån til Norge

Den europeiske investeringsbanken har gitt et lån på i overkant av 400 millioner kroner til investeringer på det norske Veslefrikk-feltet i Nordsjøen. Begrunnelsen for å gi lånet, er at oljen fra dette feltet skal selges til EF-markedet og således vil bidra til å øke forsyningssikkerheten for olje til EF, skriver EF-kommisjonens nyhetsbulletin «Nytt fra EF».

Miljø i Pentagon

Det amerikanske forsvarsdepartementet kaster seg på miljøbølgen og satser 200 millioner dollar på et «strategisk miljøforskningsprogram».

Dersom kongressen godkjenner forslaget kan datamaskinene i Pentagon snart komme til å simulere drivhuseffekt i stedet for atomkrig, skriver New Scientist. Forskningsprogrammet skal finansiere miljøovervåkingsinstrumenter ombord i u-båter, marinefartøy og fly og skal også finansiere forskning på alternativ energi og opprydding etter oljesøl.

Senatortungvektene som Albert Gore og Sam Nunn støtter forslaget, som har store muligheter til å bli vedtatt.

Flom i UK

Alle flomsikringsanlegg i den britiske East Anglia-regionen vil i framtiden bli bygget med hensyn til drivhuseffekten, opplyser en talsmann for National Rivers Authority til New Scientist.

I forutsetningene for de eksisterende planene vil man legge inn en ytterligere økning i vannstanden på fem millimeter i året. Dette er høyere enn man hittil har observert i East Anglia, men likevel lavere enn det nivået FNs klimapanel (IPCC) antyder.

East Anglia er Storbritannias mest flomutsatte område.

Takk for støtten!

– weishaupt –
olje- og gassbrennere
Ingeniørfirma
Paul Schwartz A/S
OSLO
Tlf.: 02-696410

Bergans
OF NORWAY
Bergans Sport a/s, Øvre Eikervei 92
Box 4164, 3002 Drammen • Norway
Tlf. (03) 82 60 10.

BRATTVAAG
SKIPSVERFT AS
BRATTVAAG SKIPSVERFT AS
N-6270 Brattvåg, Norway
Telephone + 47 71 15844
Telefax + 47 71 15834
Telex 42598 skips n
Bankacc. 8707 05 00572

**CARL
EMIL**
Carl Emil A/S
Søren Bulls vei 2
Postboks 110 Furuset
1001 Oslo 10
Telefon (02) 30 15 30
Telefax (02) 30 87 88

**BARWILL
AGENCIES A/S**
Postboks 1871, Vik
0124 Oslo 1.
Tlf. (02) 48 30 30

Kontakt
oss, be
om
info-
materiell
om skog
og skogbruk.

DET NORSKE SKOGSELSKAP
Wergelandveien 23B, 0167 Oslo 1
Tlf. (02) 48 57 98. Fax: (02) 41 60 89

Miljøvennlig produksjon
Arbeidsmiljøprisen -89

VARMTVANN
- gir velvære
Prisvinner i London for
Miljøvennlig produkt

Tomten

NORSK KJØTT

avfallscontaineras
GJENVINNING - MILJØVERN I PRAKSIS

BUDSJETTEKSTRA!

Neste utgave av N&M Bulletin kommer allerede om en uke med full dekning av miljøpolitikken i årets statsbudsjett.

Denne spesialutgaven vil også bli distribuert til store deler av det politiske miljøet.

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 250,-
- ☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 150,-
- ☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 120,-
- ☐ TILBUD! 2 måneder GRATIS!
- ☐ Jeg vil bli medlem, kr. 200,-

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

**Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5**